

Göçmen Entegrasyon Politikalarının Etkinliği: MIPEX Verileriyle Bir Entropi Temelli MAUT Modeli

Abdurrahman Coşkun¹

Ömer Faruk Rençber²

Özet

Bu çalışma, Avrupa Birliği üyesi 27 ülkenin göçmen entegrasyon politikalarının etkinliğini nesnel, çok kriterli bir değerlendirme çerçevesinde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, uluslararası karşılaştırmalı politika analizlerinde sıklıkla referans alınan Göçmen Entegrasyon Politikaları Endeksi (MIPEX) temel alınarak Entropi tabanlı Çok Amaçlı Fayda Teorisi (MAUT) yöntemi uygulanmıştır. Entropi yöntemi aracılığıyla, her bir entegrasyon boyutuna ilişkin bilgi entropisi hesaplanmış ve böylelikle kriterlerin göreceli ağırlıkları herhangi bir öznel müdahale olmaksızın belirlenmiştir. Elde edilen ağırlıklar doğrultusunda MAUT yöntemiyle her bir ülkenin toplam entegrasyon fayda skoru hesaplanarak sıralama gerçekleştirilmiştir. Bulgular, Finlandiya, İsveç ve Portekiz'in bütüncül ve kapsayıcı entegrasyon politikalarıyla ön plana çıktığını; buna karşılık Bulgaristan, Slovakya ve Litvanya'nın entegrasyon performansının oldukça sınırlı düzeyde kaldığını göstermektedir. Çalışma, göçmen entegrasyon politikalarının yalnızca normatif çerçevelerle değil, aynı zamanda uygulama kapasitesi, hizmet erişilebilirliği ve sosyal katılım olanaklarıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymakta; böylelikle karar vericilere analitik ve karşılaştırılabilir bir politika değerlendirme aracı sunmaktadır

1 Dr. Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, acoskun02@gmail.com, ORCID ID 0000-0002-3012-8780

2 Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ofrencber@gantep.edu.tr ORCID ID 0000-0001-8020-2750

1. Giriş

Küreselleşme, artan iç karışıklıklar ve ekonomik zorluklar nedeniyle artan uluslararası göç hareketleri, göçmenlerin geldikleri toplumlara etkin biçimde entegre edilmesini gerekli kılmakta ve bu durum, kamu politikalarında göçmen entegrasyonunu öncelikli bir gündem haline getirmektedir. Entegrasyon, yalnızca hukuki statü kazanımıyla sınırlı olmayıp; eğitim, istihdam, sağlık hizmetlerine erişim, siyasi katılım, vatandaşlık ve ayrımcılıkla mücadele gibi çok boyutlu alanları kapsayan karmaşık ve dinamik bir süreci ifade etmektedir. Bu çerçevede geliştirilen entegrasyon politikalarının etkililiği, yalnızca yasal düzenlemelerin varlığına değil, aynı zamanda uygulama kapasitesine, toplumsal kabul düzeyine ve göçmen profiline bağlı olarak şekillenmektedir.

Göçmen entegrasyonunun etkinliğini karşılaştırmalı ve ölçülebilir biçimde analiz edebilmek amacıyla geliştirilen Göçmen Entegrasyon Politikaları Endeksi (MIPEX), ülkelerin entegrasyon politikalarını sekiz temel kriter üzerinden değerlendirmekte ve geniş kapsamlı bir karşılaştırmalı veri seti sunmaktadır. Bu endeks hem akademik araştırmalarda hem de politika tasarım süreçlerinde yaygın biçimde kullanılmaktadır. Ancak söz konusu çok boyutlu kriterlerin karar süreçlerine entegre edilmesi, ağırlıklandırılması ve ülkeler arası sıralamanın sağlıklı biçimde yapılabilmesi için analitik yöntemlerin kullanımı büyük önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda, çalışmada Avrupa Birliği üyesi 27 ülkenin göçmen entegrasyon politikaları, MIPEX veri seti temel alınarak Entropi tabanlı Çok Amaçlı Fayda Teorisi (MAUT) yöntemi ile değerlendirilmiştir. Entropi yöntemiyle kriter ağırlıkları nesnel biçimde belirlenmiş, ardından MAUT yaklaşımı ile her bir ülkenin toplam fayda değeri hesaplanarak entegrasyon performansları sayısal olarak karşılaştırılmıştır.

2. Literatür İncelemesi

Göçmen entegrasyon politikalarının etkinliği, yalnızca mevzuat düzeyindeki düzenlemelerle sınırlı kalmayıp uygulama kapasitesi, toplumsal kabul düzeyi ve göçmen profili gibi çok boyutlu dinamiklerle birlikte ele almak konuyu daha anlaşılabilir hale getirebilmektedir. Bu çerçevede, MIPEX (Migrant Integration Policy Index) ve IMPIC gibi veri setlerine dayanan çalışmalar, entegrasyon süreçlerinin farklı ülkelerde nasıl şekillendiğini karşılaştırmalı biçimde ortaya koymaktadır. Erat ve Demirci (2022), İsveç, Fransa, İspanya ve İsviçre örneklerinde, yasal olarak kapsayıcı görünen politikaların dahi uygulamada eşitsizlikler ürettiğini ve özellikle istihdam, konut ve sosyal dışlanma alanlarında göçmenlerin dezavantaj yaşadığını göstermektedir. Benzer şekilde, Ustabulut vd. (2022), MIPEX'in 2015 ve

2020 verilerini kullanarak Türkiye ile Avrupa ülkeleri arasında entegrasyon politikası puanlarının zaman içinde yakınlaştığını, Türkiye'nin eğitim ve sağlık alanlarında birçok ülkenin önüne geçtiğini, ancak siyasi katılım ve iş gücü piyasasına erişim gibi boyutlarda görece zayıf kaldığını ortaya koymaktadır. Helbling ve Kalkum (2018), IMPIC veri seti üzerinden gerçekleştirdikleri analizde, OECD ülkelerinde genel bir liberalleşme eğilimi gözlemlerken, esnek giriş politikalarının eşzamanlı olarak sıkı denetim mekanizmalarıyla dengelendiğini vurgulamaktadır. Helbling vd. (2020) ise göç politikalarının entegrasyon üzerindeki etkilerinin göçmenlerin geldikleri ülkelere göre değiştiğini, kısıtlayıcı politikaların entegrasyonu doğrudan desteklemediğini ve yüksek vasıflı göçmenlerin dahi sosyal sermaye eksikliği ve ayrımcılık nedeniyle entegrasyonda zorlandıklarını ortaya koymuştur. Tatarko vd. (2021), (Solano et al., 2024) MIPEx bileşenleri kapsamında yaptıkları çalışmada entegrasyon politikalarının yalnızca göçmenler üzerinde değil, ev sahibi toplumun öznel iyi oluş düzeyinde de olumlu etkiler yarattığını, özellikle iş gücü piyasasına katılım, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim gibi alanların toplum genelinde refah algısını artırdığını ifade etmişlerdir. Solano vd. (2024), 36 OECD ve AB ülkesini kapsayan çalışmalarıyla entegrasyon politikalarında yüzeydeki liberalleşme eğilimlerine rağmen, aile birleşimi ve daimî ikamet gibi uzun dönemli yerleşim haklarında kısıtlayıcı politikaların sürdüğünü; hakların genişletilmesi ile bu haklardan yararlanabilecek grupların sınırlandırılması arasında bir dengenin oluştuğunu belirtmektedir. Dodevska (2024) ise Avrupa Birliği düzeyinde göçmen entegrasyon politikalarının “kanıta dayalı yönetim” yaklaşımı çerçevesinde kurumsallaştığını, entegrasyonun ölçülebilir bir olgu olarak yapılandırıldığını ve sosyal bilimsel bilginin politika üretiminde belirleyici hale geldiğini ortaya koymaktadır. Tüm bu çalışmalar, entegrasyon politikalarının değerlendirilmesinde yalnızca normatif düzenlemelerin değil, aynı zamanda pratik uygulamalar, yönetim mekanizmaları ve göçmen özelliklerinin birlikte dikkate alınması gerektiğine işaret etmekte; bu kapsamda, MIPEx verilerinin Entropi tabanlı MAUT modelleriyle analiz edilmesi, çok boyutlu karar kriterlerinin nesnel biçimde ağırlıklandırılmasına olanak tanıyarak entegrasyon politikalarının etkinliğini değerlendirmede güçlü bir analitik zemin sunmaktadır.

3. Yöntem

Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV), karar vericilerin birden fazla ve çoğu zaman birbiriyle çelişen kriteri dikkate alarak alternatifler arasında karşılaştırma, sıralama ve seçim yapmalarına olanak tanıyan sistematik yaklaşımların bütünüdür (Belton ve Stewart, 2012). Bu yöntemler, karar vericilere bir alternatifin diğerine göre en az eşdeğer düzeyde tercih edilebilir

olup olmadığını analiz edebilecekleri ilişkisel bir değerlendirme süreci sunmaktadır (Roy, 1991). Bu kapsamda, Çok Öznitelikli Fayda Teorisi (Multi-Attribute Utility Theory – MAUT), ÇKKV yöntemleri arasında öne çıkan performans toplama temelli bir yaklaşımdır.

MAUT yöntemi, her bir kriter için ayrı ayrı fayda fonksiyonları tanımlamakta ve kriterlerin göreceli önemini yansıtan ağırlık değerlerini belirleyerek, karar vericinin genel tercih yapısını temsil eden tek bir bileşik fayda ölçütü oluşturmaktadır (Dyer, 2005). Bu yönüyle MAUT, karar vericinin tercih yapısını sistematik bir biçimde modelleyebilmesine imkân tanımakta ve karar sürecine analitik bir temel sağlamaktadır. MAUT'un temel avantajları şu şekilde özetlenebilir:

(1) Karar hiyerarisinde yer alan her bir kritere ilişkin memnuniyet düzeyi, bu kriterin en az ve en çok tercih edilen değerleri arasındaki değişime göre nicel olarak ifade edilebilmektedir;

(2) Ayrıca, karar vericinin risk tutumu (örneğin riskten kaçınan, risk nötr veya risk alan) geçmiş deneyimler ve piyasa koşulları dikkate alınarak grafiksel fayda fonksiyonlarıyla modellenebilmektedir.

MAUT yöntemiyle karar verme süreci genel olarak aşağıdaki adımları içermektedir (Bidoux vd., 2019):

Adım 1: Karar Matrisinin oluşturulması

$$\mathbf{X} = [\mathbf{x}_{ij}]_{m \times n} = \begin{bmatrix} \mathbf{x}_{11} & \mathbf{x}_{12} & \cdots & \mathbf{x}_{1n} \\ \mathbf{x}_{21} & \mathbf{x}_{22} & \cdots & \mathbf{x}_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \mathbf{x}_{m1} & \mathbf{x}_{m2} & \cdots & \mathbf{x}_{mn} \end{bmatrix} \quad (i = 1, 2, \dots, m \text{ and } j = 1, 2, \dots, n)$$

Adım 2: Normalize karar matrisinin oluşturulması

$$(r_{ij}^*) = \frac{r_{ij} - \min(r_{ij})}{\max(r_{ij}) - \min(r_{ij})}$$

$$r_{ij}^* = 1 + \left(\frac{\min(r_{ij}) - r_{ij}}{\max(r_{ij}) - \min(r_{ij})} \right)$$

Adım 3: Marjinal fayda değerinin hesaplanması

$$U_{ij} = \frac{e^{(r_{ij}^*)^2} - 1}{1.71}$$

Adım 4: Nihai Fayda Değeri (Tercih Değeri) Hesaplanması

$$U_i = \sum_j^n = 1 u_{ij} \cdot w_j$$

Bu süreçte, kriter ağırlıklarının belirlenmesi kritik bir adımdır ve bu bağlamda entropi yaklaşımı, nesnel bir yöntem olarak dikkat çekmektedir. Entropi temelli ağırlıklandırma yöntemi, karar sürecine ilişkin herhangi bir öznel yargı ya da uzman görüşüne gerek duymadan, kriterlerin içerdiği bilginin çeşitliliğine dayalı olarak ağırlıkları hesaplamaktadır (Liu vd., 2018). Bu yöntemle, karar matrisinde yer alan değerlerin belirsizlik düzeyleri dikkate alınarak, her bir kriterin karar sürecindeki katkı düzeyi ölçülmekte ve buna göre ağırlıklandırma yapılmaktadır.

Entropinin karar verme teknikleriyle entegrasyonu, kriterlerin göreceli önemini sistematik biçimde analiz etme ve belirsizlikleri dengeleme açısından önemli avantajlar sağlamaktadır (Şahin ve Bagriyanik, 2015). Ayrıca entropi tabanlı yöntemlerin bilgisayar bilimleri, fizik, matematik ve ekonomi gibi farklı disiplinlerde de yaygın biçimde kullanıldığı görülmektedir (Ye, 2015; Aikhuele ve Turan, 2016; Pramanik vd., 2018). Karar modellerinde entropi ölçümlerinin benimsenmesi, özellikle sınırlı veri, belirsiz kriter önemleri ve farklı paydaş beklentileri gibi durumlarda karar sürecine anlamlı katkılar sunmaktadır (Gandotra vd., 2021).

4. Uygulama

Bu bölümde, göçmen entegrasyon politikalarının etkinliğini ölçmek amacıyla Çok Amaçlı Fayda Teorisi (MAUT) yaklaşımı, bilgi entropisi temelli ağırlıklandırma yöntemi ile birlikte uygulanmaktadır. Analiz kapsamında, uluslararası düzeyde karşılaştırmalı veri sunan Göç Entegrasyon Politikaları Endeksi (MIPEX) kullanılarak seçilen ülkelerin entegrasyon performansları değerlendirilmiştir. Entropi yöntemiyle belirlenen objektif ağırlıklar, her bir entegrasyon boyutunun göreceli önemini nicel olarak yansıtarak değerlendirme sürecinde subjektif yargıların etkisini en aza indirmektedir. Böylece, ülkelerin göçmen entegrasyon politikalarındaki başarı düzeyleri çok kriterli karar verme çerçevesinde sayısal olarak karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilmiştir.

Uygulamada kullanılan kriterler ve bu kriterleri ilişkin kısaltmalar Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Kriterler

Kriterler	Kısaltma
Vatandaşlığa Erişim	VE
Eğitim	EE
İş Gücü Piyasasına Katılım	İGÜ
Ayrımcılığa Karşı Mücadele	AKM
Aile Birleşimi	AB
Sağlık	SS
Daimi İkamet	Dİ
Siyasi Katılım	SK

Uygulama sürecinin ilk aşamasında, kriter ağırlıkları entropi yöntemine dayalı olarak tespit edilmiştir. Bu kapsamda, entropi analizinin ilk adımı doğrultusunda oluşturulan karar matrisi Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Karar Matrisi

Ülkeler	VE	EE	İGÜ	AKM	AB	SS	Dİ	SK
Almanya	42	55	81	70	42	63	54	60
Avusturya	13	52	59	53	36	81	50	20
Belçika	65	74	56	100	48	73	75	65
Bulgaristan	13	21	48	100	38	29	69	0
Çekya	36	60	54	64	63	61	50	10
Danimarka	41	45	65	51	25	56	42	70
Estonya	16	69	69	48	76	29	75	20
Finlandiya	74	88	91	100	67	67	96	95
Fransa	70	36	52	79	43	65	58	45
Hırvatistan	19	33	50	71	48	27	54	10
Hollanda	55	57	65	85	31	65	52	50
İrlanda	79	45	22	94	48	85	50	85
İspanya	30	43	67	59	69	81	75	55
İsveç	83	93	91	100	71	83	90	80
İtalya	40	43	67	78	64	79	67	25
Kıbrıs	53	40	24	62	35	36	50	25
Letonya	24	26	33	67	47	31	46	20
Litvanya	22	43	52	51	43	31	52	5
Lüksemburg	79	64	35	89	52	46	58	85
Macaristan	25	0	37	96	58	29	81	15
Malta	63	0	48	63	36	56	46	35
Polonya	50	33	31	63	58	27	50	10
Portekiz	86	69	94	100	87	65	71	80
Romanya	38	41	46	96	67	46	56	5
Slovakya	28	7	17	79	59	50	65	5
Slovenya	22	33	26	90	72	33	77	30
Yunanistan	40	36	61	67	52	48	46	20

Karar matrisinin oluşturulmasının ardından Entropi yönteminin ikinci adımı olan normalize karar karar matrisi oluşturulmuştur. Tablo 3'te Entropi yöntemine göre oluşturulan normalize karar matrisi yer almaktadır.

Tablo 3: Normalize Karar Matirisi

Ülkeler	VE	EE	İGÜ	AKM	AB	SS	Dİ	SK
Almanya	0,0348	0,0441	0,0562	0,0337	0,0293	0,0437	0,0326	0,0585
Avusturya	0,0108	0,0417	0,0409	0,0255	0,0251	0,0562	0,0302	0,0195
Belçika	0,0539	0,0594	0,0389	0,0482	0,0334	0,0506	0,0453	0,0634
Bulgaristan	0,0108	0,0169	0,0333	0,0482	0,0265	0,0201	0,0417	0,0000
Çek	0,0299	0,0482	0,0375	0,0308	0,0439	0,0423	0,0302	0,0098
Danimarka	0,0340	0,0361	0,0451	0,0246	0,0174	0,0388	0,0254	0,0683
Estonya	0,0133	0,0554	0,0479	0,0231	0,0530	0,0201	0,0453	0,0195
Finlandiya	0,0614	0,0706	0,0632	0,0482	0,0467	0,0465	0,0580	0,0927
Fransa	0,0580	0,0289	0,0361	0,0381	0,0300	0,0451	0,0350	0,0439
Hırvatistan	0,0158	0,0265	0,0347	0,0342	0,0334	0,0187	0,0326	0,0098
Hollanda	0,0456	0,0457	0,0451	0,0410	0,0216	0,0451	0,0314	0,0488
İrlanda	0,0655	0,0361	0,0153	0,0453	0,0334	0,0589	0,0302	0,0829
İspanya	0,0249	0,0345	0,0465	0,0284	0,0481	0,0562	0,0453	0,0537
İsveç	0,0688	0,0746	0,0632	0,0482	0,0495	0,0576	0,0544	0,0780
İtalya	0,0332	0,0345	0,0465	0,0376	0,0446	0,0548	0,0405	0,0244
Kıbrıs	0,0439	0,0321	0,0167	0,0299	0,0244	0,0250	0,0302	0,0244
Letonya	0,0199	0,0209	0,0229	0,0323	0,0328	0,0215	0,0278	0,0195
Litvanya	0,0182	0,0345	0,0361	0,0246	0,0300	0,0215	0,0314	0,0049
Lüksemburg	0,0655	0,0514	0,0243	0,0429	0,0362	0,0319	0,0350	0,0829
Macaristan	0,0207	0,0000	0,0257	0,0463	0,0404	0,0201	0,0489	0,0146
Malta	0,0522	0,0321	0,0333	0,0304	0,0251	0,0388	0,0278	0,0341
Polonya	0,0415	0,0265	0,0215	0,0304	0,0404	0,0187	0,0302	0,0098
Portekiz	0,0713	0,0554	0,0652	0,0482	0,0606	0,0451	0,0429	0,0780
Romanya	0,0315	0,0329	0,0319	0,0463	0,0467	0,0319	0,0338	0,0049
Slovakya	0,0232	0,0056	0,0118	0,0381	0,0411	0,0347	0,0393	0,0049
Slovenya	0,0182	0,0265	0,0180	0,0434	0,0502	0,0229	0,0465	0,0293
Yunanistan	0,0332	0,089	0,0423	0,0323	0,0362	0,0333	0,0278	0,0195

Normalize karar matrisinin oluşturulmasının ardından kriterleri ilişkin entropi değerleri hesaplanmıştır. Tablo 4'te her bir ülke ve her bir kriterle ilişkin entropi değerleri yer almaktadır.

Tablo 4: Entropi Değerleri

Ülkeler	VE	EE	İGÜ	AKM	AB	SS	Dİ	SK
Almanya	-0,116	-0,137	-0,161	-0,114	-0,103	-0,136	-0,111	-0,166
Avusturya	-0,048	-0,132	-0,130	-0,093	-0,092	-0,161	-0,105	-0,076
Belçika	-0,157	-0,167	-0,126	-0,146	-0,113	-0,151	-0,140	-0,174
Bulgaristan	-0,048	-0,068	-0,113	-0,146	-0,096	-0,078	-0,132	0
Çek	-0,104	-0,146	-0,123	-0,107	-0,137	-0,133	-0,105	-0,045
Danimarka	-0,114	-0,119	-0,139	-0,091	-0,070	-0,126	-0,093	-0,183
Estonya	-0,057	-0,160	-0,145	-0,087	-0,155	-0,078	-0,140	-0,076
Finlandiya	-0,171	-0,187	-0,174	-0,146	-0,143	-0,142	-0,165	-0,220
Fransa	-0,165	-0,102	-0,119	-0,124	-0,105	-0,139	-0,117	-0,137
Hırvatistan	-0,065	-0,096	-0,116	-0,115	-0,113	-0,074	-0,111	-0,045
Hollanda	-0,140	-0,141	-0,139	-0,130	-0,082	-0,139	-0,108	-0,147
İrlanda	-0,178	-0,119	-0,063	-0,140	-0,113	-0,166	-0,105	-0,206
İspanya	-0,091	-0,116	-0,142	-0,101	-0,145	-0,161	-0,140	-0,156
İsveç	-0,184	-0,193	-0,174	-0,146	-0,148	-0,164	-0,158	-0,199
İtalya	-0,112	-0,116	-0,142	-0,123	-0,138	-0,159	-0,129	-0,090
Kıbrıs	-0,137	-0,110	-0,068	-0,104	-0,090	-0,092	-0,105	-0,090
Letonya	-0,077	-0,080	-0,086	-0,110	-0,111	-0,082	-0,099	-0,076
Litvanya	-0,073	-0,116	-0,119	-0,091	-0,105	-0,082	-0,108	-0,025
Lüksemburg	-0,178	-0,152	-0,090	-0,135	-0,120	-0,109	-0,117	-0,206
Macaristan	-0,080	0	-0,094	-0,142	-0,129	-0,078	-0,147	-0,061
Malta	-0,154	-0,110	-0,113	-0,106	-0,092	-0,126	-0,099	-0,115
Polonya	-0,131	-0,096	-0,082	-0,106	-0,129	-0,074	-0,105	-0,045
Portekiz	-0,188	-0,160	-0,178	-0,146	-0,169	-0,139	-0,135	-0,199
Romanya	-0,108	-0,112	-0,109	-0,142	-0,143	-0,109	-0,114	-0,025
Slovakya	-0,087	-0,029	-0,052	-0,124	-0,131	-0,116	-0,127	-0,025
Slovenya	-0,073	-0,096	-0,072	-0,136	-0,150	-0,086	-0,142	-0,103
Yunanistan	-0,112	-0,102	-0,133	-0,110	-0,120	-0,113	-0,099	-0,076
$k=1/\ln(m) = 0,30$								

Entropi değerleri ve k değerinin hesaplanmasının ardından e_j , d_j değerleri hesaplanmıştır. e_j ve d_j değerlerine göre her bir kriterin ağırlığı (w_j) değerleri hesaplanmıştır. Tablo 5'te kriter ağırlıkları yer almaktadır.

Tablo 5: Kriter Ağırlıkları

Kriterler	e _j	d _j	w _j (Kriter Ağırlıkları)
VE	0,959825	0,040175	0,162929
EE	0,962597	0,037403	0,151686
İĞÜ	0,975891	0,024109	0,097773
AKM	0,992056	0,007944	0,032216
AB	0,987608	0,012392	0,050256
SS	0,979233	0,020767	0,084222
Dİ	0,992141	0,007859	0,031872
SK	0,904069	0,095931	0,389046

Entropi yöntemiyle hesaplanan kriter ağırlıkları (w_j), göçmen entegrasyon politikalarının değerlendirilmesinde her bir kriterin karar sürecine olan katkısını nesnel biçimde ortaya koymaktadır. Ağırlık değerlerine göre en yüksek öneme sahip kriter 0,3890 ile SK olurken, bu kriteri sırasıyla 0,1629 ile VE ve 0,1517 ile EE kriterleri takip etmektedir. Özellikle AKM ve Dİ kriterleri en düşük ağırlıklara sahip olup, analiz kapsamında bu kriterlerin entegrasyon politikalarının genel değerlendirilmesinde görece daha az etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Entropi yöntemin ile kriter ağırlıklarının tespitinin ardından MAUT yöntemi ile alternatiflerin sıralaması yapılmıştır. Tablo 6'da Entropi yöntemine göre tespit edilen kriter ağırlıkları ile oluşturulan ağırlıklandırılmış karar matrisi yer almaktadır.

Tablo 6: Ağırlıklandırılmış Karar Matrisi

Ülkeler	VE	EE	İĞÜ	AKM	AB	SS	Dİ	SK
Almanya	0,065	0,090	0,081	0,014	0,014	0,052	0,007	0,246
Avusturya	0,000	0,085	0,053	0,003	0,009	0,078	0,005	0,082
Belçika	0,116	0,121	0,050	0,032	0,019	0,067	0,019	0,266
Bulgaristan	0,000	0,034	0,039	0,032	0,011	0,003	0,016	0,000
Çek	0,051	0,098	0,047	0,010	0,031	0,049	0,005	0,041
Danimarka	0,062	0,073	0,061	0,002	0,000	0,042	0,000	0,287
Estonya	0,007	0,113	0,066	0,000	0,041	0,003	0,019	0,082
Finlandiya	0,136	0,144	0,094	0,032	0,034	0,058	0,032	0,389
Fransa	0,127	0,059	0,044	0,019	0,015	0,055	0,009	0,184
Hırvatistan	0,013	0,054	0,042	0,014	0,019	0,000	0,007	0,041
Hollanda	0,094	0,093	0,061	0,023	0,005	0,055	0,006	0,205
İrlanda	0,147	0,073	0,006	0,028	0,019	0,084	0,005	0,348
İspanya	0,038	0,070	0,063	0,007	0,036	0,078	0,019	0,225
İsveç	0,156	0,152	0,094	0,032	0,037	0,081	0,028	0,328
İtalya	0,060	0,070	0,063	0,019	0,032	0,076	0,015	0,102

Kıbrıs	0,089	0,065	0,009	0,009	0,008	0,013	0,005	0,102
Letonya	0,025	0,042	0,020	0,012	0,018	0,006	0,002	0,082
Litvanya	0,020	0,070	0,044	0,002	0,015	0,006	0,006	0,020
Lüksemburg	0,147	0,104	0,023	0,025	0,022	0,028	0,009	0,348
Macaristan	0,027	0,000	0,025	0,030	0,027	0,003	0,023	0,061
Malta	0,112	0,065	0,039	0,009	0,009	0,042	0,002	0,143
Polonya	0,083	0,054	0,018	0,009	0,027	0,000	0,005	0,041
Portekiz	0,163	0,113	0,098	0,032	0,050	0,055	0,017	0,328
Romanya	0,056	0,067	0,037	0,030	0,034	0,028	0,008	0,020
Slovakya	0,033	0,011	0,000	0,019	0,028	0,033	0,014	0,020
Slovenya	0,020	0,054	0,011	0,026	0,038	0,009	0,021	0,123
Yunanistan	0,060	0,059	0,056	0,012	0,022	0,030	0,002	0,082

Son olarak her bir alternatif için fayda değeri hesaplanmış ve ülkeler fayda değerlerine göre sıralanmıştır. Tablo 7’de ülkelere ilişkin sıralamalar ve fayda değerleri yer almaktadır.

Tablo 7: Ülke Sıralamaları ve Fayda Değerleri

Sıra	Fayda Değeri	Ülke
1	0,919	Finlandiya
2	0,909	İsveç
3	0,856	Portekiz
4	0,711	İrlanda
5	0,707	Lüksemburg
6	0,690	Belçika
7	0,568	Almanya
8	0,541	Hollanda
9	0,537	İspanya
10	0,527	Danimarka
11	0,513	Fransa
12	0,437	İtalya
13	0,422	Malta
14	0,332	Çek
15	0,331	Estonya
16	0,323	Yunanistan
17	0,315	Avusturya
18	0,302	Slovenya
19	0,300	Kıbrıs
20	0,280	Romanya
21	0,236	Polonya
22	0,207	Letonya
23	0,196	Macaristan
24	0,190	Hırvatistan
25	0,183	Litvanya
26	0,159	Slovakya
27	0,135	Bulgaristan

MIPEX verileri doğrultusunda Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yaklaşımlarından MAUT yöntemi ile yapılan değerlendirme sonucunda, Avrupa ülkelerinin göçmen entegrasyon politikaları bakımından önemli ölçüde farklılaştığı gözlemlenmektedir. Elde edilen toplam fayda (Utility) değerlerine göre en yüksek skora sahip olan ülke Finlandiya olurken, onu sırasıyla İsveç ve Portekiz takip etmektedir. Bu ülkeler, göçmenlerin sosyal katılımı, eğitim, sağlık hizmetlerine erişim ve ayrımcılıkla mücadele gibi temel entegrasyon kriterlerinde yüksek performans sergileyerek, bütüncül ve kapsayıcı entegrasyon politikalarına sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, Bulgaristan, Slovakya, Litvanya ve Hırvatistan gibi ülkeler düşük toplam fayda değerleri ile listenin alt sıralarında yer almakta; bu durum, söz konusu ülkelerde göçmen entegrasyonuna yönelik politikaların sınırlı düzeyde geliştiğine ve uygulamada yetersiz kaldığına işaret etmektedir.

Orta sıralarda yer alan ülkeler (Almanya, Hollanda, İspanya ve Fransa) göçmen entegrasyonu konusunda belirli ölçüde ilerleme kaydetmiş olmakla birlikte, daha yüksek düzeyde entegrasyon başarısı için mevcut politikalarını gözden geçirme ve güçlendirme gerekliliği taşımaktadır. Bu bulgular, Avrupa'daki entegrasyon politikalarının homojen olmadığını ve ülkelerin sosyopolitik yapılarının entegrasyon süreçlerini doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, bu analiz, nesnel ağırlıklandırmalarla desteklenen MAUT yöntemi aracılığıyla ülkelerin göçmen entegrasyon politikalarına ilişkin karşılaştırmalı bir performans değerlendirmesi sunmakta; böylece politika yapıcılara yön gösterecek ampirik bir çerçeve oluşturmaktadır.

5. Sonuç

Bu çalışma, Avrupa ülkelerinin göçmen entegrasyon politikalarını nesnel ve çok boyutlu bir yaklaşımla değerlendirmek amacıyla MIPEX (Migrant Integration Policy Index) veri setini temel alarak Entropi tabanlı Çok Amaçlı Fayda Teorisi (MAUT) yöntemini uygulamayı amaçlamıştır. MIPEX'in sekiz temel entegrasyon boyutunu içeren yapısı, göçmenlerin vatandaşlığa erişim, eğitim, iş gücü piyasasına katılım, ayrımcılıkla mücadele, aile birleşimi, sağlık hizmetlerine erişim, daimî ikamet ve siyasi katılım gibi alanlardaki haklarını ve bu hakların uygulama düzeylerini kapsamlı biçimde analiz etmeye olanak tanımaktadır. Entropi yöntemi kullanılarak her bir kriterin içerdiği bilgi düzeyi temelinde nesnel ağırlıkları belirlenmiş; bu ağırlıklar, MAUT yöntemiyle birleştirilerek ülkelerin toplam entegrasyon fayda puanları hesaplanmıştır.

Analiz sonuçları, entegrasyon politikalarının Avrupa ülkeleri arasında anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koymaktadır. Toplam fayda değerlerine

göre Finlandiya, İsveç ve Portekiz, göçmen entegrasyonuna ilişkin en yüksek performansı sergileyen ülkeler olarak öne çıkmaktadır. Bu ülkeler, özellikle sosyal katılım, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim gibi temel politika alanlarında güçlü uygulamalara sahip olup, göçmenlerin topluma etkin katılımını destekleyici kapsamlı ve kapsayıcı politikalar geliştirmişlerdir. Bu bağlamda, yüksek sıralamalarda yer alan ülkelerin, entegrasyon politikalarını sadece yasal düzenlemelerle sınırlı tutmadığı, aynı zamanda uygulama mekanizmaları, hizmet erişilebilirliği ve kurumsal destek yapıları açısından da ileri düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Bulgaristan, Slovakya, Litvanya ve Hırvatistan gibi düşük performans gösteren ülkelerde özellikle siyasi katılım, ayrımcılıkla mücadele ve iş gücü piyasasına erişim gibi alanlarda belirgin yapısal eksiklikler gözlemlenmiştir. Bu durum, yalnızca hakların varlığının yeterli olmadığını, bu hakların uygulanabilirliği, göçmenlerin bilgilendirilmesi ve haklara erişim düzeyinin de entegrasyon sürecinin başarısı üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, düşük performans gösteren ülkelerin çoğunda göçmenlere yönelik kamu politikalarının sosyal dışlanmayı önleyici bir yaklaşımdan ziyade, sınırlayıcı ve güvenlik odaklı bir biçimde yapıldığı da dikkat çekmektedir.

Analizde kullanılan entropi temelli ağırlıklandırma yöntemi, karar sürecinde subjektif yargılardan arındırılmış, veriye dayalı bir ölçme çerçevesi sunarak kriterler arası görece önem düzeylerini daha tutarlı biçimde ortaya koymuştur. Bu yönüyle çalışma, göçmen entegrasyon politikalarının çok boyutlu, ölçülebilir ve karşılaştırılabilir bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlayan analitik bir model sunmaktadır. Elde edilen bulgular, politika yapıcılar için yalnızca mevcut durumu betimleyici değil, aynı zamanda iyileştirmeye açık alanları tespit etmeye yönelik işlevsel bir araç niteliğindedir.

Sonuç olarak, bu çalışma Avrupa'daki göçmen entegrasyon politikalarının nesnel verilere dayalı olarak analiz edilmesine katkı sunmakta ve karar vericilere göçmenlerin toplumsal uyumunu artırmaya yönelik politika geliştirme süreçlerinde ampirik bir temel sağlamaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, MİPEX'in farklı yıllara ait verilerinin kullanılması suretiyle zamana bağlı değişimlerin incelenmesi, entegrasyon politikalarının evrimine yönelik daha derinlemesine analizlerin yapılmasına olanak tanıyacaktır. Ayrıca, entegrasyon politikalarının ekonomik büyüme, sosyokültürel uyum, sosyal dışlanma ve göçmen refahı üzerindeki etkilerinin incelenmesi, bu alandaki araştırmaların kapsamını genişletecek ve çok katmanlı politika analizlerine zemin hazırlayacaktır.

Kaynakça

- Belton, V., & Stewart, T. (2012). Multiple criteria decision analysis: An integrated approach. *Springer Science & Business Media*.
- Bidoux, L., Pignon, J.-P., & Bénaben, F. (2019). Planning with preferences using Multi-Attribute Utility Theory along with a Choquet Integral. *Engineering Applications of Artificial Intelligence*, 85, 808–817. <https://doi.org/10.1016/j.engappai.2019.08.002>
- Dodevska, I. (2024). The production of “evidence” for migrant integration policy in the European Union. *Migration Studies*, 12(4), mnac032. <https://doi.org/10.1093/migration/mnac032>
- Dyer, J. S. (2005). Maut—Multiattribute Utility Theory. In *Multiple Criteria Decision Analysis: State of the Art Surveys* (Vol. 78, pp. 265–292). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/0-387-23081-5_7
- Erat, V., & Demirci, K. (2022). Avrupa’da Bir Göçmen Entegrasyonu Politikası Ayrımcılıkla Mücadele. *İçtimaiyat*, 6(Göç ve Mültecilik Özel Sayısı), 401–418. <https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1111910>
- Helbling, M., & Kalkum, D. (2018). Migration policy trends in OECD countries. *Journal of European Public Policy*, 25(12), 1779–1797. <https://doi.org/10.1080/13501763.2017.1361466>
- Helbling, M., Simon, S., & Schmid, S. D. (2020). Restricting immigration to foster migrant integration? A comparative study across 22 European countries. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(13), 2603–2624. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2020.1727316>
- Roy, B. (1991). The outranking approach and the foundations of electre methods. *Theory Decision*, 49–73.
- Solano, G., Schmid, S. D., & Helbling, M. (2024). Extending Migrants’ Rights but Limiting Long-Term Settlement: Migrant Integration Policy Trends in EU and OECD Countries Between 2010 and 2019. *International Migration Review*, 58(3), 1568–1591. <https://doi.org/10.1177/01979183231172102>
- Tatarko, A., Jurcik, T., & Hadjar, A. (2021). How Migration Policy Shapes the Subjective Well-Being of the Non-immigrant Population in European Countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 52(3), 316–333. <https://doi.org/10.1177/00220221211001531>
- Ustabulut, M. Y., Boylu, E., & Başar, U. (2022). Türkiye ve Seçilmiş Avrupa Ülkelerinin Göçmen Entegrasyon Politikalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Bilgi*, 103, 1–30. <https://doi.org/10.12995/bilgi.10301>

